

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Jelentés a Magyar Helsinki Bizottság 2013. augusztus 28-i látogatásáról a Városszabadi Ideiglenes Befogadó Állomáson

A Magyar Helsinki Bizottság és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal között fennálló együttműködési megállapodás alapján 2013. augusztus 28-án a Bizottság felkereste a Hivatal városszabadi ideiglenes befogadó állomását. A látogatáson a Bizottság részéről Bakonyi Anikó, Gruša Matevžič, dr. Iván Júlia, dr. Pardavi Márta és Vitty Melinda vett részt.

Az együttműködési megállapodás értelmében a Helsinki Bizottság megfigyelő látogatása kiterjed a menedékkérőkkel való beszélgetésre, valamint az elhelyezésre szolgáló épület, épületrész fizikai állapotára, a kérelmezőkkel való bánásmódra, elhelyezésük körülményeire, jogaik biztosítására, egészségügyi ellátásukra, a befogadó állomás lakói és a létesítmény dolgozói közötti kapcsolat minőségére.

A látogatás során a Helsinki Bizottság munkatársai találkoztak dr. Kővári Andreával, az ideiglenes befogadó állomás telephely vezető-helyettesével, továbbá a szociális munkások vezetőjével, a biztonsági szolgálat vezetőjével és a szerződéses orvossal, és rövid megbeszélésen tekintették át az első pár hét legfontosabb tapasztalatait.

Az igazgatóhelyettes elmondta, hogy Városszabadiiban 2013. augusztus 5-én nyitották meg a létesítményt. A látogatás napján összesen 117 külföldit láttak el. Állampolgársági megoszlásuk szerint többségükben afrikai (jellemzően szenegáli, ghánai, nigériai és algériai) egyedülálló férfiak, valamint koszovói családok. A családokat az egyedülállóktól külön lakóhelyiségekben, az első emeleten helyezik el, a lakók között a látogatás napjáig nem merült fel konfliktus, és rendkívüli esemény sem volt a befogadó állomáson. Az itt elhelyezett felnőttek és gyerekek is szabadon mozoghatnak az épületben és az udvaron. Az igazgató-helyettes tapasztalatait megerősítve, a Bizottság megfigyelői is összességében nyugodt hangulatot tapasztaltak. Az állomáson elhelyezettekkel való beszélgetéseink során érezhető volt azonban, hogy a külföldieknek gondot okoz a tétlenség és a jogi helyzetükről, valamint a jövőbeli lehetőségeikről, kilátásaikról szóló közérthető tájékoztatás hiánya.

Az igazgatóhelyettes pozitívként említette, hogy a Hivatal napi egy órában (délelőtt 11-12 óra között) tart félfogadást az ügyfélszolgálaton. A létesítmény a látogatás napján összesen 5 szociális munkást alkalmazott. Az épület biztonságát 24 órában összesen 6 civil biztonsági őr vigyázza.

Előjáróban is üdvözlendő, hogy az épületek általános állapota más befogadó állomásokhoz képest kifejezetten jó, újszerű állapotú volt, mind a folyosók és közös helyiségek, mind a lakószobák tiszták voltak. Többen jelezték, hogy tetszik nekik az elhelyezés, elégedettek a lakószobákkal és úgy érzik, gondjukat viselik: "it's good here, they take care of us".

Általános megállapítások az épületről

I. Általános légkör, programok, kapcsolat a szociális munkásokkal és az örökkel

A megfigyelők először a szociális munkások vezetőjével, majd a befogadó állomás lakóival beszélgettek. A megismert szociális munkások közül mindenki jól beszélt angolul, láthatóan magabiztosan megértették magukat a külföldiekkel és kezdeményezően, segítőkészen viszonyultak hozzájuk. E tekintetben a városszabadi létesítményben lényegesen jobbnak tűnt az itt elhelyezett menedékkérők és az szociális munkások viszonya, mint a békéscsabai vagy nyírbátori őrzött befogadó központban (ahol a Bizottság július 18-án és 24-én tett monitorozó látogatást).

Ugyanakkor általános probléma, hogy a látogatáskor semmilyen rendszeres szabadidős tevékenység nem működött az állomáson, sőt, a közösségi szobákban is mindössze néhány szék és asztal volt található. Az igazgatóhelyettes arról tájékoztatta a Bizottság megfigyelőit, hogy augusztus végére rendelkezésre áll majd wifi internetkapcsolat és kábeltévé is az épületben. Ezt a lakók már nagyon várták, mert internetkapcsolat nélkül szinte egyáltalán nem tudtak kapcsolatot tartani a külvilággal és Győrbe jártak internetezni a megyei könyvtárba. Az udvaron van egy focipálya, amelyet az állomás lakói előszeretettel használnak, mindazonáltal ez egyáltalán nincs karbantartva, szemetes, gazos, a betonpálya töredezett.

- Javasoljuk, hogy a hosszú tétlenség negatív hatásainak csökkentése érdekében az állomás – az alkalmazott szociális munkások kapacitását felhasználva – fordítson kiemelt figyelmet rendszeres szabadidős tevékenységek szervezésére. Ezen a téren számos civil szervezet rendelkezik releváns tapasztalattal, így célszerű lenne ezen szervezeteket felkeresni a további együttműködés érdekében. Javasoljuk továbbá, amennyiben lehetőség van rá, az állomás fordítson kiemelt figyelmet sporteszközök beszerzésére, karbantartására és szükség esetén pótlására. Szintén javasoljuk, hogy próbálják meg az állomáson dolgozó szociális munkások rávenni a menedékkérőket a szemetes udvar tisztántartására. Mindez nem csak az állomás általános állapotán javítana, hanem növelné a menedékkérők rendezett környezet iránti megbecsülését is és értelmes elfoglaltságot adna nekik.

Többen panaszkodtak arra, hogy nem értesültek a Hivatal ügyfélfogadási idejéről, a menekültügyi eljárásról általában sem kaptak elegendő tájékoztatást, pontosan nem érthették meg az eljárás menetét, és ezért nem is tudták, mit kérdezzenek az ügyintézőtől. Ezek a körülmények többekben elégedetlenséget keltettek.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal helyszínen dolgozó alkalmazottai széles körben hozzáférhetően, több nyelven biztosítsanak közérthető tájékoztatást az állomás lakóinak a menekültügyi eljárás alapvető tudnivalóiról, akár plakátok vagy szóróanyagok formájában.

A menedékkérők közül többen sérelmezték, hogy ingyenes jogi segítséghez való hozzáférésük annak ellenére sincsen biztosítva, hogy menekültügyi eljárásaik során szükségük van jogi tanácsokra és képviselőre.

- Javasoljuk, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal a KIMISZ-szel együttműködésben szervezze meg, hogy a vámoszabadi ideiglenes befogadó állomáson tartózkodó menedékkérők kapcsolatba tudjanak lépni az állami jogi segítségnyújtás keretében menedékkérelmi ügyekben tanácsot és képviselőt nyújtó ügyvédekhez. Tovább a KIMISZ szervezze meg az ügyvédeknek a vámoszabadi állomáson előre meghatározott időpontokban való rendszeres megjelenését.

A látogatás során a civil biztonsági őrökkel kapcsolatban nem érkezett bántalmazásra vagy rossz bánásmódra utaló panasz, amely mindenképpen pozitívként értékelendő. Az állomással szerződött győri székhelyű Órház Vagyonvédelmi és Biztonságtechnikai Kft. munkatársai civil ruhát viselnek, nincs náluk látható helyen gumibot vagy gázspray, amely a Bizottság eddigi, zárt intézményekben szerzett megfigyelői tapasztalatai szerint gyakran kelt szüségtelen félelmet vagy nyugtalanságot a külföldiekben, illetve nagyban megnehezítheti az együttműködést az őrök és a külföldiek között. Az Órház Kft. képviselője a látogatás végén tartott beszámolójában elmondta, hogy nem tartja szükségesnek a folyamatos rendőri jelenléte a befogadó állomáson, mert az álláspontja szerint felesleges feszültséget keltene. Szerencsés véletlen, hogy az Órház Kft. egyik munkatársa algériai–magyar kettős állampolgár, aki a befogadáskor és a napi munka során is tud tolmácsolni arab és francia nyelven azoknak az ügyfeleknek, akik másként nem tudják magukat megértetni.

II. Kapcsolattartás a külvilággal, vásárlás

Az igazgatóhelyettes tájékoztatása szerint néhány nappal a megfigyelők látogatása után beszerelik és üzembe helyezik az internetszobát, a WIFI-t, valamint a tévékészülékeket, ami mindenképpen pozitívként értékelhető, hiszen jelenleg kizárólag a győri megyei könyvtárban nyílik lehetőségük ingyenes internethasználatra.

- Javasoljuk, hogy az állomás szerezzen be webkamerát, ill. mikrofonos fejhallgató készülékeket, ugyanis a menedékkérők számára a legegyszerűbb és leginkább preferált kapcsolattartási mód a Skype-beszélgetés folytatása, hiszen így láthatják is az otthon maradt szeretteiket, akik gyakran nem tudnak írni vagy a számítógépet használni. Emellett javasoljuk továbbá nyilvános telefon beszerelését is, hogy azok is tudjanak kommunikálni a külvilággal, akiknek saját mobilkészüléke nincs, csak telefonkártyájuk.

Jelenleg egy privát személyfuvarozó vállalat biztosít ingyenesen igénybe vehető különjáratot napi egyszeri alkalommal Győrbe. A busz a befogadó állomásról 13 órakor indul be Győrbe, és 17 órakor indul vissza Vámoszabadiba. Ez mindenképpen nagy segítséget jelent, tekintve, hogy a befogadó állomás Vámoszabadi határában van a szlovák-magyar államhatárnál, a faluban pedig nem lehet cigarettát vásárolni, nincsen könyvtár vagy más szabadidős programok és internetezési lehetőség sem. Az intézményvezető tájékoztatása szerint szeptembertől még egy járat indul majd reggel 7:30-kor az iskoláskorú gyerekek szállítására.

A létesítmény megnyitását megelőző, a sajtóban is nagyobb visszhangot kiváltó lakossági tiltakozás ellenére nem érkezett panasz a Bizottság megfigyelőjéhez a falusiak viselkedésére. Több menedékkérő mondta, hogy udvariasan viselkedtek velük a győri megyei könyvtárban, nem tapasztaltak különösebb ellenségeskedést. Igaz, a külön buszjárat segítségével gyakorlatilag minimálisra csökkent a falu lakossága és a külföldiek közötti interakció, mert a legkisebb bevásárlást is Győrben intézik és nem a helyi boltban. Az igazgatóhelyettes és a szociális munkások vezetője is úgy értékelte, hogy a helyzet érzékelhetően javult a megnyitás óta, a bizalmatlanság csökkenni látszik, sőt, voltak magánszemélyek, akik már gyümölcsöt is felajánlottak a külföldiek megsegítésére.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal továbbra is tájékoztassa a helyi lakosságot a létesítmény működésével és az ott elhelyezett külföldiek helyzetével, körülményeivel kapcsolatban, valamint, hogy tegyen erőfeszítéseket a helyi lakosság külföldiekkel szembeni előítéleteinek mérséklésére. Ebben számos hazai nemzetközi (UNHCR) és civil szervezet (Amnesty International, Artemisszió Alapítvány) is bír releváns tapasztalattal, ezért javasoljuk a kapcsolatfelvételt ezen szereplőkkel. A balassagyarmati közösségi szállás kapcsán folyt egyeztetések során már létrejött együttműködés pozitív példaként is szolgálhat a fenti erőfeszítésekre.¹ A Bizottság álláspontja szerint csökkentheti továbbá a létesítménnyel és az ott-tartózkodó külföldiekkel szembeni megalapozatlan előítéletek terjedését, ha interkulturális vagy emberi jogi képzések, fórumok, vagy kulturális programok szervezésében is aktív szerepet vállal a Hivatal.

III. Étkezés

Jelenleg egy helyi vállalkozótól rendel meg a befogadó állomás a lakók számára a naponta háromszori étkezést: reggel 9-től 11-ig hideg reggelit, délben meleg ebédet és ezzel egy időben az esti hideg vacsoracsomagot kapnak a külföldiek. A menü összeállításánál tekintettel vannak a lakók vallási előírásaira is. Többen panaszkodtak azonban az élelem elégtelen mennyiségére, és a gyümölcsök hiányára. (Utóbbival kapcsolatban megjegyezzük, hogy az igazgatóhelyettes tájékoztatása szerint felajánlás érkezett a faluból gyümölcsszállításra.)

Többen jelezték továbbá, hogy a kapott főtt étel helyett szívesen főznének magukra. Ugyan az emeletenként található konyhák kellően tágasak, ám konyhánként mindössze egyetlen darab kétlapos rezsó állt rendelkezésre, és többen panaszkodtak, hogy nincs elegendő edény.

Javasoljuk, hogy próbáljanak meg további főzőlapokat beszerezni, és amennyiben lehetőség nyílna rá, lehetővé kellene tenni, hogy a lakók választhassák a napi háromszori étkezés helyett az önellátást legalább bizonyos mértékig, így az itt lakóknak módja lenne a saját étkezési szokásaik és szükségleteiknek megfelelően táplálkozniuk. A Helsinki Bizottság ismeretei szerint a menedékkérők számának 2013-as növekedését megelőzően a debreceni és bicskei befogadó állomáson is volt lehetőség az étkezésre költőpénzt biztosítani, amellyel az ellátórendszer jobban tud reagálni a változatos igényekre. Az arra alkalmasak esetén önellátás lehetősége csökkentheti a későbbi hospitalizációt és ezáltal hosszútávon az ellátórendszer leterheltségét is.

V-IV. Egészségügyi ellátás, higiénia, ruházkodás

Az épület frissen felújított, tiszta, jól karbantartott, nincs zsúfoltság. Az emeletenként található nagyméretű közösségi helyiségek egyelőre gyéren bútorozottak, kifejezetten ridegek. A menedékkérőket kisebb „apartmanokban” helyezik el, melyek két szobából és egy közös használatú fürdőszobából állnak. Üdvözlendő, hogy sikerült a ruhaszárítást megoldani (ezt a szobákban álló ruhaszárító állványok és az emeleteken található közös ruhaszárító szoba biztosítja), azonban többen említették, hogy nem áll rendelkezésükre elegendő mosópor a mosáshoz.

¹ <http://helsinki.hu/kozos-fellepes-a-bekes-egyutteleseert-balassagyarmaton>

Általánosságban jellemző azonban, hogy a befogadó állomáson tartózkodók ruházata szegényes, és egyre kevésbé megfelelő a változékony (majd őszi) időjárásnak. A közlgő hűvösebb időszak ellenére is többségük papucsban volt kénytelen közlekedni, sőt még az is előfordult, hogy a papucsban is osztozniuk kellett.

- Javasoljuk, hogy a szociális munkások fordítsanak figyelmet a befogadó állomás lakóinak az évszaknak és időjárásnak megfelelő alapruházattal való ellátására, akár adományok beszerzése, akár segítségnyújtások közvetlen megkeresése útján.

Az orvosi ellátást egy egészségügyi szolgáltató cégen keresztül civil házi orvos-gyermekorvos részvételével szervezték meg napi 1 órás időtartamban. Az orvosok munkáját védőnő segíti napi 2 órában, rajtuk kívül pedig egy ápoló ügyel napi 12 órában. A fogorvosi ellátást egy Nagybácsán dolgozó fogorvos biztosítja. A látogatáskor nem volt elérhető pszichológiai segítség az ideiglenes befogadó állomáson.

Üdvözlendő a napi 12 órás ügyelet, valamint, hogy házi orvosi és gyermekorvosi segítség is van. Ugyanakkor több menedékkérővel nehézkes a kommunikáció a nyelvi nehézségek miatt, noha mindenképp előremutató kezdeményezés, hogy az orvos, beszámolója szerint, szükség esetén a Google online fordítójának segítségét veszi igénybe.

- A panaszok megfelelő kivizsgálása érdekében fontosnak tartjuk, hogy az indokolt esetekben biztosítson a Hivatal tolmácsolást az orvosi ügyelet idejére. Ezen felül hasznosnak tartanánk egészségügyi tájékoztató anyagok kihelyezését azon fertőző betegségekről és a megelőzésükről, amelyek előfordulhatnak a nagyobb közösségekben (TBC, HIV, Hepatitis).

Budapest, 2013. szeptember 30.

társelnök
Magyar Helsinki Bizottság